

Давиденко **Оксана**
Володимирівна, студентка 12
групи МСБП навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник: професор
кафедри господарсько-правових
дисциплін навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук,
доцент **Г елич Ю.О.**

ГОСПОДАРСЬКА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

Формування і функціонування в Україні ринкової економічної системи викликало появу нових суб'єктів суспільних відносин, можливість існування яких суперечила радянській ідеологічній доктрині. Серед них провідне місце зайняли підприємства різних організаційно-правових форм, засновані на власності фізичних та юридичних осіб, які суттєво відрізняються один від одного процедурою створення, механізмом управління, видами здійснюваної діяльності й за іншими ознаками.

У зв'язку з цим перед юридичною наукою постали багатоаспектні проблеми вивчення їх правового статусу, серед яких самостійне місце займає правосуб'єктність.

В сучасних дослідженнях наголошується, що поняття правосуб'єктності не отримало однозначного визначення, і в літературі існують різні точки зору щодо нього. В теорії права правосуб'єктністю вважають сукупність правоздатності та дієздатності, що відображає ті випадки, коли правоздатність і дієздатність нероздільні у часі, органічно об'єднані. Правосуб'єктність є однією з обов'язкових юридичних передумов правовідносин. Правосуб'єктність - це можливість чи здатність особи бути суб'єктом права з усіма відповідними наслідками [1, с.445].

Розрізняють загальну, галузеву та спеціальну правоздатність. При цьому загальна правоздатність трактується як принципова можливість для особи мати будь-які права та обов'язки з числа передбачених законодавством або, у всякому разі, не заборонених ним. Спеціальну правоздатність, яка полягає в можливості набувати лише обмежене коло прав і обов'язків, можуть мати як фізичні, так і юридичні особи. При цьому стосовно фізичних осіб частіше мова йде не про спеціальну, а про посадову чи професійну правоздатність, яка потребує наявності спеціальних знань, службової компетенції тощо. Що ж стосується правоздатності юридичних осіб, то її традиційно характеризують саме як спеціальну, тобто таку, що визначається цілями та завданнями, окресленими в статутних (засновницьких) документах юридичної особи [4, с. 106].

Галузева правоздатність стосується діяльності особи в певних сферах суспільного життя, що складають окремий предмет правового регулювання. Таким чином, галузева правоздатність дає можливість особі набувати суб'єктивних прав та обов'язків у сфері дії тих чи інших галузей об'єктивного права [2, с. 41].

ГК України та ЦК України містять різні підходи до визначення правосуб'єктності суб'єкта господарювання. Відповідно до ч. 1 ст. 72 ГК України підприємства в Україні здійснюють свою діяльність відповідно до вимог ст.ст. 62-71 ГК України, якщо інше щодо підприємств окремих видів не передбачено ГК України та іншими законами. Згідно із ч. 3 ст. 62 ГК України підприємство, якщо законом не встановлено інше, діє на основі статуту. Відповідно до ч. 1 ст. 207 ГК України господарське зобов'язання, що не відповідає вимогам закону, або вчинено з метою, яка завідомо суперечить інтересам держави і суспільства, або укладено учасниками господарських відносин з порушенням хоча б одним з них господарської компетенції (спеціальної правосуб'єктності), може бути на вимогу однієї із сторін, або

відповідного органу державної влади визнано судом недійсним повністю або частково. Тобто, положення ГК України передбачають спеціальну правоздатність - наявність у юридичної особи таких прав та обов'язків, які відповідають меті і завданням її діяльності [3].

ЦК України закріплює універсальну правоздатність юридичної особи - здатність мати такі ж цивільні права та обов'язки (цивільну правоздатність), як і фізична особа.

Статтею 91 ЦК України передбачено, що юридична особа здатна мати такі ж цивільні права та обов'язки (цивільну правоздатність), як і фізична особа, крім тих, які за своєю природою можуть належати лише людині.

Таким чином, на зміну спеціальній правоздатності юридичної особи, яка передбачалась радянським цивільним законодавством, з'явився принцип універсальної правоздатності, що є відображенням сучасної тенденції розвитку концепції цивільного права України як права приватного [1, с. 122].

Надання універсальної правоздатності можна вважати позитивним явищем, що зумовлене розвитком ринкових відносин, оскільки воно усуває необхідність відтворювати в установчих документах всі можливі види діяльності, щоб у подальшому, наприклад, укладені договори юридичної особи не виходили за межі передбаченої установчими документами правоздатності [2, с. 40].

У зв'язку з вищезазначеним, можна визначити наступне: юридична особа здатна мати такі ж цивільні права та обов'язки, як і фізична особа, з урахуванням обмежень, встановлених законом. Таким чином, суб'єкт господарювання здійснює свою господарську діяльність відповідно до його мети і предмету діяльності, вказаних у статуті чи засновницькому договорі. Водночас існує можливість виникнення інших прав та обов'язків, прямо не передбачених установчими документами, але за умови, якщо вони не суперечать чинному законодавству і цілям діяльності цього суб'єкта. [3]

Список використаних джерел:

1. Зайчук О. В. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник / за ред. О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко. - 2-ге вид., доповн. і перероб. - К. : Юрінком Інтер, 2006. - 668 с.
2. Безбабіна О. Поняття та правосуб'єктність юридичних осіб як суб'єктів підприємницької діяльності / О. Безбабіна // Юридичний журнал. - 2006 -С. 40-42.
3. Щодо надання роз'яснення стосовно право суб'єктності підприємства: Лист Міністерства юстиції України від 5 листопада 2004 р. № 19-45-1332 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : Комп'ютерна правова база «Нормативні акти України» / [http:// www.nau.kiev.ua](http://www.nau.kiev.ua)
4. Белов В. А. Гражданское право : Общая часть : учебник В. А. Белов. - М. : Центр ИнфоР, 2002. - 639 с.